T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ

HER YÖNÜYLE ÇİÇEKDAĞI SEMPOZYUMU

EVERY ASPECT OF ÇİÇEKDAĞI SYMPOSIUM

24-26 Kasım / November 2022
KIRŞEHİR / Çiçekdağı

BİLDİRİLER
KIRŞEHİR, 2022

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ

HER YÖNÜYLE ÇİÇEKDAĞI SEMPOZYUMU

EVERY ASPECT OF ÇİÇEKDAĞI SYMPOSIUM

24-26 Kasım / November 2022
KIRŞEHİR / Çiçekdağı

BİLDİRİLER

KIRŞEHİR, 2022

ÖN SÖZ

Bozkırın, yerinde bilimsel olarak ele alınmasına en iyi örneklerden biri 24-26 Kasım 2022 Tarihleri'nde düzenlenen 'Her Yönüyle Çiçekdağı' Sempozyumu olmuştur.

Kırşehir'in bir ilçesi olan Çiçekdağı İç Anadolu Bölgesinin Orta Kızılırmak Bölümü'nde ve şehrin kuzeyinde yer alır, ilçenin kuruluş tarihi ise 1945'e kadar uzanır. Yanı başında 1300 rakımlı Çiçekdağı bulunan ilçe 950 km² yüzölçümüne sahiptir ve merkezi 25 km²'lik bir alana kurulmuştur. İlçe merkezinin rakımı (deniz seviyesinden yüksekliği) 936 m. dir...

'Her Yönüyle Çiçekdağı Sempozyumu' hem ilçenin 'coğrafyası, tarihi, geçmişte ve günümüzde yaşayan kültürü (örf, adet, gelenek, görenekler), yetiştirdiği şahsiyetler, bu bölgeye yerleşmiş/ yerleştirilmiş aşiretler, Selçuklu ve Osmanlı Dönemi nüfusu ve özellikleri, arkeolojik ve antropolojik özellikleri, gelir-geçim kaynakları ve turizm potansiyellerinin (dini turizm ve kaplıca turizmi)' bilimsel olarak ele alınmasına hem de katılımcıların Çiçekdağı İlçesi'ni bizzat görerek tanımalarına imkan sunmuştur. Böylesi büyük bilimsel etkinliklerin il merkezlerinden ziyade taşrada, diğer katılımcı kuruluşlarla birlikte belediyeler ve kaymakamlıkların doğrudan desteğiyle yerinde düzenlenmesi yörenin gelişimi, tarihi ve kültürünün daha iyi anlaşılabilmesi açısından da oldukça önemlidir. Kırşehir Valiliği, Çiçekdağı Kaymakamlığı, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi ve Çiçekdağı Belediyesi'de Çiçekdağı'nda bu sempozyumu organize ederek tarihe not düşmüşlerdir.

Çiçekdağı Belediye Başkanı İnşaat Mühendisi Hasan Hakanoğlu'da ilçede düzenlenen bu önemli sempozyum için ayrı bir özen göstermiş katılımcıların ağırlanması ve Çiçekdağı'nın bilinmeyen yönlerinin tanıtılması için büyük çaba sarf etmiştir. Hakanoğlu ayrıca sempozyum sonrası katılımcıları Mahsenli Ali Efendi Türbesi, Çamlık Mesire Alanı, Yediler Türbesi, Büyük Teflek Tarihi Roma Hamamı, Çepni Elvan Çelebi Türbesi gibi ilçenin önemli tarihi ve kültürel yerlerini gezdirmiştir.

HER YÖNÜYLE ÇİÇEKDAĞI SEMPOZYUMU
24-26 Kasım 2022, KIRŞEHİR
-BİLDİRİLER-

Editörler

Prof. Dr. Ahmet GÖKBEL
Prof. Dr. Ahmet GÜNDÜZ
Öğr. Gör. İsmail KASAP
Öğr. Gör. Özden ARIKAN

Haberleşme Adresi:
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Rektörlüğü
Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği
web: https://basin.ahievran.edu.tr
e-mail: basin@ahievran.edu.tr

Kapak Tasarım
Erhan YURT

Baskı
Güneş Ofset Matbaacılık Gazetecilik Basın Yayın Reklam Ajansı
Dağıtım Bilgisayar Yazılım San. ve Tic. Ltd. Şti. KIRŞEHİR
Tel: 0 386 213 10 55

© Bu kitabın bütün hakları **Çiçekdağı Belediyesine ve Kırşehir Ahi Evran Üniversitesine** ait olup elektronik/dijital ortam dâhil, herhangi bir şekilde çoğaltılması, yayımlanması yasaktır. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Bildirilerin içerik olarak sorumluluğu yazarına aittir.

HER YÖNÜYLE ÇİÇEKDAĞI SEMPOZYUMU
24-26 Kasım 2022, KIRŞEHİR
-BİLDİRİLER-

ORGANİZASYON KOMİTESİ

ONURSAL BAŞKANLAR

Hüdayar Mete BUHARA
Kırşehir Valisi

Prof. Dr. Vatan KARAKAYA
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi *Rektörü*

Hasan HAKANOĞLU
Çiçekdağı *Belediye Başkanı*

DÜZENLEME KURULU BAŞKANI

Prof. Dr. Ahmet GÖKBEL
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi *Rektörü Yardımcısı*

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Ahmet DOĞAN, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi
Prof. Dr. Ahmet GÜNDÜZ, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
Prof. Dr. Veli ÜNSAL, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi
Doç. Dr. Davut AYDIN, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
Doç. Dr. Serdal BALTACI, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Çiçekdağı MYO
Öğr. *Gör. Fatih* ÇİL, *Kırşehir Ahi Evran* Üniversitesi *A.İ.İ.T. Bölümü*
Öğr. Gör. İsmail KASAP, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
Öğr. *Gör. Kağan GÜL, Kırşehir Ahi Evran* Üniversitesi, Çiçekdağı *MYO*

Öğr. Gör. Özden ARIKAN, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi A.İ.İ.T. Bölümü
Ali DEMİR, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, İ.İ.B.F. Sekreteri
Erhan YURT, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, *Basın ve Halkla* İlişkiler *Müşavirliği*

BİLİM VE DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Abdullah AYDIN, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ahmet DOĞAN, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ahmet GÖKBEL, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ahmet GÜNDÜZ, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Fazıl YOZGATLI, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, *Türkiye*
Prof. Dr. Hayriye SAYHAN, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, *Türkiye*
Prof. Dr. İlhan ŞAHİN, *29 Mayıs* Üniversitesi Üniversitesi/İstanbul, *Türkiye*
Prof. Dr. Kubilay KOLUKIRIK, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Musa ÖZATA, *Kırşehir Ahi Evran* Üniversitesi, *Türkiye*
Prof. Dr. Mustafa ÖNAL, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Necmi İŞLEK, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Selahattin BEKKİ, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Sema ETİKAN, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, *Türkiye*
Prof. Dr. Veli ÜNSAL, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Yaşar ÖZÜÇETİN, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Davut AYDIN, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, *Eğitim Fakültesi*
Doç. Dr. Hasan KARAKÖSE, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Serdal BALTACI, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, *Türkiye*
Dr. Öğr. Üyesi *Hakan BAŞAK, Kırşehir Ahi Evran* Üniversitesi, *Türkiye*

SEKRETERYA

Prof. Dr. Ahmet GÜNDÜZ, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
Öğr. *Gör. Fatih* ÇİL, *Kırşehir Ahi Evran* Üniversitesi A.İ.İ.T. *Bölümü*
Öğr. *Gör.* Özden *ARIKAN, Kırşehir Ahi Evran* Üniversitesi *A.İ.İ.T. Bölümü*

SUNUŞ

Kırşehir, 1071 Malazgirt Zaferi sonrasında Anadolu'da Türklerin yaşadığı şehirlerden biridir. Doğu–Batı, Kuzey-Güney yönlerinden bakıldığında Anadolu'nun tam ortasında bulunmaktadır. İster tarihî yönden ister kültürel yönlerden veya bu coğrafyada yetişmiş tarihî şahsiyetler açısından incelenmeye değer bir yerleşim yeridir.

Bu öneme binaen Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Rektörlüğü olarak **24-26 Kasım 2022** tarihleri arasında Çiçekdağı Belediyesi ile "Her Yönüyle Çiçekdağı Sempozyumu/ Every Aspect of Çiçekdağı Symposium" düzenlemeyi planladık. Sempozyumun amacı, Çiçekdağı ilçesinin *"coğrafyası, tarihi, geçmişte ve günümüzde yaşayan kültürü (örf, adet, gelenek, görenekler), yetiştirdiği şahsiyetler, bu bölgeye yerleşmiş/ yerleştirilmiş aşiretler, Selçuklu ve Osmanlı Dönemi nüfusu ve* özellikleri, *arkeolojik ve antropolojik* özellikleri, *gelir-geçim kaynakları, turizm potansiyeli (dinî turizm ve kaplıca turizmi)*" konularını kapsayan Çiçekdağı ile ilgili bilgilerin ortaya çıkmasını ve kayıt altına alınmasını sağlamaktır. Böylelikle sempozyumumuzda çeşitli başlıklar çerçevesinde gerek Kırşehir il sınırları içerisinden gerekse yurdumuzun değişik illerinden teşrif eden katılımcılar tarafından toplam 55 bildiri sunulmuş ve sunulan bu bildirilerin tamamı bildiri kitabımız içerisinde yer almıştır.

Sempozyumun düzenlenmesi ve bildirilerin kitap haline getirilmesi sürecinde bizden değerli katkılarını esirgemeyen, Kırşehir Valisi Sayın Hüdayar Mete BUHARA'ya, Üniversitemiz Rektörü Sayın Prof. Dr. Vatan KARAKAYA'ya, Çiçekdağı Belediye Başkanı Sayın Hasan HAKANOĞLU'na, Rektör Yardımcımız Sayın Prof. Dr. Ahmet GÖKBEL'e, Çiçekdağı Meslek Yüksekokulu Müdürümüz Sayın Doç. Dr. Serdal BALTACI'ya, düzenleme ve bilim kurulunda yer alan saygıdeğer akademisyenlere, sözlü ve yazılı bildiri metinleri ile Çiçekdağı ilçemizin her yönünü aydınlatmaya çaba gösteren saygıdeğer katılımcılara teşekkürlerimizi sunarız.

Editörler

Kırşehir, 2022

İÇİNDEKİLER

Açılış Konuşmaları.....1

Bilimsel İklim ve Bilimsel İklime Katkı: Çiçekdağı Örneklemi (Mustafa Aksoy).....
Prof. Dr. Abdullah AYDIN.....6

Çiçekdağı İlçesi Tarihinde Dulkadirliler ve Yöreye İskân Edilen Oymak, Aşiret Ve Cemaatler
Ahmet DULKADİROĞLU.....14

Çiçekdağı İlçesine Yerleştirilmiş Aşiretler ve 02526 Numaralı Ve H. 1257 (M.1841) Tarihli Nüfus Defterine Göre Çiçekdağı İlçesine Bağlı Karakeçili Köyleri Hakkında Bilgiler.....
Prof. Dr. Ahmet GÜNDÜZ.....Prof. Dr. Selma YEL.....18

Rus- Çerkes Savaşları ve Kırşehir'de Bir Çerkes Köyü: Akçakent (1861-1889).....
Prof. Dr. Ahmet GÜNDÜZ.....29

Hüseyin Su Öykülerinde Ağılayan Duygular..... Prof. Dr. Aliye USLU ÜSTTEN..... 38

Boğazlıyan Kaymakamı Mehmet Kemal Bey'in İdamına Çiçekdağlı Âşık'ın Yaktığı Ağıt.....
Baki Yaşa ALTINOK.....44

Takvim Yırtıkları'nda Okuma Eylemi ve Yazarın Benlik Gelişimi.....
Doç.Dr. Canan OLPAK KOÇ 47

Chp Teftiş Raporlarına Göre Tek Parti Döneminde Çiçekdağı (1937-1947) .....
Dr. Öğr. Üyesi Cem KARAKILIÇ.....58

Çiçekdağı Abdalları ve Türkmen Aşiretlerinin Azerbaycan'daki Abdallık Bağlamında İncelemesi.....
Dr. Dilara ALTAŞ.....64

Şiir Ve Türkülerde Çiçekdağı.....Dr. Doğan KAYA.....71

Tülekler ve Tarihleri Üzerine Bazı Mülahazalar.....Dursun ÇİÇEK.....84

Kırşehirli Şair Kâzım Erdem'in Hayatı ve Şiirleri Üzerine Bir Değerlendirme.....
Dr. Öğr. Üyesi Erol ÜLGEN.....96

Çiçekdağı Halk İnanışlarında Doğum, Evlenme Ve Ölüm.....
Ertaç EVRAN.....Seray EVRAN.....105

Çiçekdağı'nda Efsaneler İle Sosyokültürel Yapı Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma.....
Ertaç EVRAN 113

Hüseyin Su: "Gülşefdeli Yemeni" ve "Giden Gün Ömürdendir" Öykülerinde Manevi Değerler .....
Fatma KÜÇÜKBIÇAKCI.....130

Çiçekdağı Çepni Köyü Ak Kız Tepesi ve Efsane-Mekân İlişkisi.....
Dr. Fevziye ALSAÇ.....137

Turistik Bir Ürün Olarak Çiçekdağı..... Öğr. Gör. Dr. Filiz Özlem ÇETİNKAYA.....149

Mecidiye (Çiçekdağı) Kazasına Dair Bazı Bilgiler.....Prof. Dr. Galip EKEN.....161

Hüseyin Su Öykülerinde "Anne Arketipi" .....Gamze AKBAŞ ARSLANOĞLU.....171

Çiçekdağı İlçesi Nüfusu ve Nüfusun Eğitim Durumu (1990-2021).....Gazi BARAN.....180

Çerkesler, Tarihleri, Kültürel Özellikleri ve Kırşehir Akçakent İlçesine Yerleştirilmeleri Hakkında Bilgiler
Gürbüz YALÇINKAYA 198

Çiçekdağı İlçesinin Zaman İçerisinde Aldığı İsimler ve Ticarî Yönü: Manahos
Hasan HAKANOĞLU ..... Adem YILDIRIM 206

Sıra Dışı Bir Çiçekdağlı: Bülent Karataş... Hasan Hüseyin BAHADIR 212

Çiçekdağı'nın İdari Yapısı (Osmanlı'dan Günümüze Kadar)
Doç. Dr. Hasan KARAKÖSE 220

Hüseyin Su'nun Ana Üşümesi Adlı Öyküsünde Mekân
Öğr. Gör. Dr. Havvaana KARADENİZ 227

Çiçekdağı'nda Bazı Aşiret, Oymak, Cemaat, Boy ve Sülalelerin (Soy-Sop) İzleri
Prof. Dr. Hayrettin İVGİN 239

Çiçekdağı'ndan Çanakkale'ye Ağıt
Hüseyin KARACA 250

Çiçekdağı'nın Coğrafî ve İdarî Bakımdan Oluşumuna Dair
Prof. Dr. İlhan ŞAHİN 255

Mahsenli Köyü Tarihi ve Mahsenli Ali Efendi Hazretleri
Kadir PETEK 262

Çiçekdağı Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ve Muallim Ali Galip Bey'in Günlüğünden Kurtuluş Savaşı Yıllar.....
Kadir YORULMAZ 274

Müftü, İrtifacı, Hukukçu: Mehmet Emin Güneş (1881-1959) ..... Öğr. Gör. Kâmil BÜYÜKER 285

Kafkasya'dan Anadolu'ya Çerkez Göçleri ve Akçakent'te İskân Edilen Besleney Çerkezler
Mehmet TURGAZ 295

Çiçekdağı Kültüründe Ortaya Çıkmış Mâniler ..... Metin IŞIK 307

Çiçekdağı Ağızları Üzerine Bir İnceleme ..... Metin IŞIK 312

Birinci Dünya Savaşından Günümüze Çiçekdağlı Şehit ve Gaziler
Prof. Dr. Metin ÖZARSLAN ..... Ergün VEREN 322

Fütüvvet Anlayışı Temelinde Ahilik Kültürü İle Çiçekdağı Ahalisinden Mahsenli Ali Efendi İlişkisi.....
Öğr. Gör. Muhammed KÖSTEKÇİ... Öğr. Gör. Ertuğrul DAĞLI... Öğr. Gör. Bayram KOYUNCU 355

Neşet Ertaş Türkülerindeki Eskatolojik Temaların Fenomenolojik Açıdan Analizi
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa TURAL... Dr. Öğr. Üyesi Ümit Harun AKKAYA 364

1938 Büyük Kırşehir Depreminde Çiçekdağı ve Çevresi
Prof. Dr. Mustafa MÜJDECİ 375

Çiçekdağı ve Kırşehir'in Diğer İlçelerinin Toprak Numunelerinde Doğal Radyoaktivite Seviyelerinin İncelenmesi ..... Doç. Dr. Naim SEZGİN 399

Yazı ve Yazgı'da; Yazar Kimdir, Ne Yapar, Nasıl Yazar Olunur?
Doç. Dr. Nesîme Ceyhan AKÇA 409

'Neşet Ertaş' ve Bağlı Olduğu 'Abdallık Geleneği' ..... Oktay AKRAZ 414

Muharrem ve Neşet Ertaş: Kültürel Mirasa Yaklaşmanın Yolları

Özgür TABUROĞLU.....429

Çiçekdağı'nda Düğünler, Sosyal Yaşam.....Refika Sümeyya ÖNAL.....440

Çiçekdağı Yöresi Düz Dokuma Geleneği.....
Prof. Dr. Sema ETİKAN...Prof. Dr.Filiz....N.ÖLMEZ....Doç. Dr. Hande KILIÇARSLAN.....449

Çiçekdağı Sevgisi ve Çiçekdağı İlçesine Bir Adanmışlık: Mustafa Aksoy Örneği.....
Doç. Dr. Serdal BALTACI.....Öğr. Gör. Seda BALTACI.....460

Hicri 1325 / 1907 Miladi Yılı Ankara Vilayeti Salnamesine Göre Çiçekdağı (Mecidiye) Kazası.....
Prof. Dr. Seyfullah KORKMAZ.....469

Malazgirt Zaferi'nden Sonra Kılıçözü Havzası'nın Çiçekdağ'ın Sosyo Kültürüne Etkisi.....
Uzm. Sinan DOĞAN.....476

Çiçekdağı (Kırşehir) İlçesinden Derleme Sözlüğü 'Ne Katkılar.....
Dr. Öğr. Üyesi Songül ERDOĞAN.....485

Çiçekdağı Nüfus Defterleri ve 2097 Numaralı Nüfus Defterinin Değerlendirmesi.....
Tuba ÇELEBİ.....Adem ÇELEBİ.....493

Çiçekdağı ve Çevresindeki Ziyaret Yerleri.....Ünal TOSUN.....509

Çiçekdağı Halk İnanmalarının Mitolojik Köklerine Dair Tespitler.....
Doç. Dr. Yasin İPEK...Dr. Yaşar KALAFAT...Dr. Nurdan YOLDAŞ.....521

Çiçekdağı'nın Millî Mücadele' De İşlevleri ve Önemi.....Prof. Dr. Yaşar ÖZÜÇETİN.....531

Suat Yalaz Çizgi Romanlarının Tarih Bilinci Oluşumuna ve Okur Niteliğine Etkisi.....
Yavuz Ahmet KOÇ.....538

Çiçekdağı Mutfak Kültürü ve Kadim Yemekler.....Zeynep SORGUCU.....544

Arapça Kaynaklara Göre Hicri 7 ve 8. Asırlarda Çiçekdağı Mıntıkasında Siyasi Ve Kültürel Hayat.....
Prof. Dr. Mashour HABBAZİ.....554

AÇILIŞ KONUŞMALARI

Prof. Dr. Ahmet GÖKBEL
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Rektör Yardımcısı

Sayın Kaymakamım, Değerli Belediye Başkanım,

İlçemizin değerli protokolü,

Yurt dışından ve yurdumuzun farklı illerinden gelen kıymetli katılıcımlar,

Değerli öğretim elamanı arkadaşlarım,

Sevgili öğrenciler ve kıymetli basın mensupları.

İslam medeniyetinin önemli bir veçhesini oluşturan 'fütüvvet'i sistematik bir şekle sokarak ictimai hayatımızın vazgeçilmez bir unsuru hâline getiren Ahi Evran-ı Veli'nin diyarına ve dahi bu büyük zatın ismini taşıyan Üniversitemize hoş geldiniz.

Bugün 24 Kasım Öğretmenler günü, bütün öğretmenlerimizin, hocalarımızın ve eğitim camiasının öğretmenler gününü kutluyorum.

Değerli hazırûn,

Üniversitemiz 2006 yılında kurulan üniversitelerdendir. Özellikle rektörümüz Vatan Karakaya'nın öncülüğünde son 7.5 yıl içerisinde önemli başarılara imza atılmıştır.

Daha önce 7 fakülte ve 5 Meslek Yüksek Okulunda 12 bin öğrenci varken, günümüzde Üniversitemizde, 10 fakülte, 3 Yüksekokul, 7 Meslek Yüksek Okulu ve 3 Enstitüde yaklaşık 21 bin öğrenci eğitim öğretim görmektedir.

Bu dönemde üniversitemizde uluslararasılaşma anlamında önemli adımlar atıldı. Göreve geldiğimizde 8 misafir/yabancı öğrenci varken, günümüzde 3200 yabancı öğrencimizi misafir etmekteyiz. 2015 yılında 450 öğretim elemanı varken günümüzde 1000 öğretim elemanına ulaşılmıştır.

Lisansüstü eğitimde de daha önce 2015 yılında 2 enstitüde 11 lisansüstü program varken bugün 3 enstitüsü bünyesinde 20'si doktora olmak üzere 50 lisansüstü programda eğitim vermektedir.

Üniversitemiz, Türkiye'nin ilk yerli ve milli Öğrenme Yönetim Sistemi geliştiren ilk üniversite olmuştur. Ayrıca *Birleşik Kalite Yönetim Sistemini* kurarak üniversitenin bütün veri akışları dâhil bütün işleyişini sistematik hale getirmiştir. Ayrıca *Birleşik Kalite Yönetim sitemi*, bütün üniversitelerde ve diğer kurumlarda kullanılmak üzere ticari bir ürün olarak pazarlama aşamasına gelmiştir. Bunlar 50'den fazla üniversiteye bizzat anlatılmıştır. Geliştirilen bu kalite sistemlerinin patentleri alınmış ve Türk Yükseköğretim sisteminde bir örnek olmuştur.

Tüm birimleriyle İSO 9001: 2015 Kalite Belgesi Alan İlk Üniversitedir. Mezunlarımız arasında daha çabuk iş bulma oranımız yüksektir. Üniversitemiz, 2006 yılında kurulan üniversiteler arasında Beş yıllık Kurumsal Akreditasyon alan ilk üniversitedir.

Değerli hazırûn,

Ahilik, bir değer olduğu için 2015'ten itibaren peşine düştük. Bu düşünceyle 2015'te aldığımız kararları 2017'de hayata geçirmeye başladık. 2017, 2018, 2019 ve 2020 yıllarında düzenli olarak gerçekleştirilen bu sempozyumlarla Ahiliğe dair bazı bilgileri bizden sonrakilere bir miras olacak hâle getirdik.

Ahiliğin tarihini dörde ayırdık. İlk sempozyumumuzda (2017) Ahiliğin menşeinin aydınlatılması üzerinde yoğunlaştık. Söz konusu sempozyumda Ahi Evran öncesi Ahiliğin temelleri üzerinde yaklaşık 70

bildiri sunuldu. Bu 70 bildiri yaklaşık 1000 sayfa iki cilt hâlinde yayınlandı. 2018 yılında yaptığımız ikinci sempozyumda Osmanlı dönemini ikiye ayırarak 13. yüzyıl ile 16. yüzyıl arasındaki ahiliği inceledik. Altı asırlık dönemin ilk üç asrını ele almış olduk. . 2019'da da Osmanlının ikinci üç asrını yani 1600-1923 yılları arası dönemi masaya yatırdık. 2020'de ise *Ahiliğin Günümüze Yansımalarını* ele aldık. Bunların tamamı yedi cilt halinde kitaplaştırıldı.

Yapılan bu çalışmalarla toplam 200'ün üzerinde bildiri ile yaklaşık 4000 sayfalık bir Ahilik literatürü de oluşmuş oldu. Bu eserleri bizden sonrakilere gurur duyacağımız bir miras olarak bırakacağız. Bundan sonra belki de Ahiliğin tarihi konusunda bir daha sempozyuma ihtiyaç duyulmayacak ve bundan sonra Ahiliğin günümüze yansımalarını konuşup tartışacağız.

Değerli hazırûn, birazdan başlayacak olan "Her Yönüyle Çiçekdağı" başlıklı sempozyumumuz, 16 oturumdan oluşmaktadır. Söz konusu oturumlarda toplam 65 bildiri sunulacaktır.

Üniversitemizle ilgili bu bilgileri sizlerle paylaştıktan sonra yapacağımız bu sempozyumun ilçemiz adına hayırlı olmasını diliyor, bu sempozyumun gerçekleştirilmesinde emeği geçen Kaymakamımıza, Belediye başkanımıza, düzenleme kurulundaki bütün arkadaşlarıma, Bilim kurulundaki saygıdeğer akademisyenlere, Hepsinden önemlisi de bildiri sahibi kıymetli bilim insanlarına teşekkür ediyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Çiçekdağı Belediye Başkanı
Hasan HAKANOĞLU

Sayın Kaymakamım, Sayın Rektör Yardımcım, Sayın Çiçekdağı Meslek Yüksek Okulu Müdürüm, diğer kurum ve kuruluş müdürlerim, uzak yakın demeden buraya gelen saygıdeğer akademisyenlerimiz, misafirlerimiz ve kıymetli Çiçekdağlı hemşerilerim; hepinizi saygıyla selamlıyor, ilçemiz için çok önemli olan Her Yönüyle Çiçekdağı Sempozyumumuza hoş geldiniz, sefalar getirdiniz diyorum.

Çiçekdağı İlçe'miz çağlar öncesine dayanan tarihi ile kadim bir geçmişe sahiptir. Dünden bu güne tarihini, kültürel mirasını gün yüzüne çıkararak gözler önüne serecek olan bu sempozyumda, ilçemizin günümüzdeki meseleleri de ele alınarak daha iyi bir Çiçekdağı inşasına katkı sunacak bilgilerin paylaşılacağını biliyoruz. Öyle ki bilimsel/akademik, entelektüel bir faaliyet olmanın ötesinde bu sempozyum geçmişten alınan feyiz ile bugünü yaşanılır kılmak ve Çiçekdağı'mız için daha iyi bir geleceği tasarlamak açısından da önemlidir.

Bu gün açılışını yaptığımız 'Her Yönüyle Çiçekdağı Sempozyumu' düzenlenme süreci, akademik içeriği, farklı kesimler arasında yürütülen istişareleri ve sempozyumun tamamlanmasıyla ortaya çıkacak sonuçları itibariyle şimdiden beklentilerin ötesinde bir birikim sunuyor bizlere...

Sempozyumun öne çıkan bir başka özelliğini de siz değerli katılımcılarla paylaşmak istiyorum. Bugün bu sempozyumun burada Çiçekdağı'nda gerçekleşiyor olması sempozyuma ayrı bir değer katıyor ve bu günü tarihi bir gün vasfına taşıyor. Tarih demişken bizler için tarih denilen şey 'geçmişte yapılmış, şu anda elimizde olan ve istikbali gösteren bir dürbündür.' Bu sözü düstur edinerek düzenlediğimiz sempozyumumuz, Çiçekdağı İlçemizin bilinmeyen yönlerini, bilinmeyen somut ve somut olmayan kültürel mirasını, önceden kayda geçmeyen çalışmaların temin ve tedarik edilerek bilim dünyasına kazandırılmasını sağlayacak ve istikbalde de bizlere yol gösterecektir.

Sözlerime son verirken birbirinden kıymetli akademisyenlerin, misafirlerin huzurunda bu açılış konuşmasını yapıyor olmaktan duyduğum büyük gururu ve heyecanımı da sizlerle paylaşmak istiyorum. Ben Çiçekdağı sevdalısı bir insan olarak siz saygıdeğer bilim insanlarının Çiçekdağı'mız için ortaya koymuş oldukları kıymetli çalışmaları biran önce dinlemek için de sabırsızlanıyorum. Bu sempozyumun ilçemiz adına milat olduğunun altını çizerek daha nice sempozyumlara ev sahipliği yapmak istediğimizi burada beyan ediyor ve sempozyumumuzun tekrardan hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Doç. Dr. Serdal BALTACI
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Çiçekdağı Meslek Yüksekokulu Müdürü

Sayın Kaymakamım, Sayın Belediye Başkanım, Sayın Baş Savcım, Sayın Rektör Yardımcım, değerli protokol üyeleri, kıymetli öğretim üyeleri ve sevgili öğrenciler Her Yönüyle Çiçekdağı Sempozyumumuza hoş geldiniz, sefalar getirdiniz. Sizleri bu sempozyum sürecinde okulumuzda ağırlamaktan büyük memnuniyet duyacağımızı belirtmek isterim.

Çiçekdağı ilçesi ile ilgili tüm konularda araştırma yapmış ve yapacak araştırmacıları bir araya getirip tanıştırmak, bilimsel olarak konuları tartışmak, bu araştırmacı ve dinleyicilere Çiçekdağı ilçesini her yönüyle daha iyi tanıtmak amacıyla bu sempozyumun yapıldığını söyleyebiliriz. Bu süreçte ilçemizin ve okulumuzun tanıtımın yanı sıra Çiçekdağı ilçesini geniş bir yelpazede ele alarak, bütün araştırmaları bir araya toplayan kapsamlı bir 'Her Yönüyle Çiçekdağı Sempozyumu' kitapçığının oluşturulması da amaçlanmaktadır.

Biraz okulumuzdan bahsedecek olursak; İlçemizde bulunan ve 2005 yılında Gazi Üniversitesine bağlı olarak kurulan Meslek Yüksekokulumuz 2006 yılında Kırşehir Ahi Evran Üniversitesine bağlanmıştır. İki bölüm ile eğitime başlayan okulumuz 2015 yılından sonra yeni binasına geçmesiyle birlikte altı bölüme çıkartılmış ve yaklaşık 1000 öğrenciye 30 öğretim elemanımız ile birlikte eğitim vermekteyiz. Meslek Yüksekokulumuz özellikle Laborant ve Veteriner Sağlık, Sağlık Bilgi Sistemleri Teknikerliği, Çocuk Gelişimi, Çocuk Koruma Bakım Hizmetleri, Hukuk Büro Yönetimi ve Sekreterliği gibi şu an revaçta olan bölüm ve programları barındırmaktadır.

Öncelikle böyle bir sempozyum fikrinin ortaya çıkmasından bu sürece kadar yapılan her süreçte emeklerini okulumuzdan esirgemeyen sayın Çiçekdağı Belediye Başkanı Hasan Hakanoğlu'na teşekkürlerimi bir borç bilirim. Ayrıca sempozyumun düzenlenmesinde rol alan değerli düzenleme kuruluna, meslek yüksekokulumuzda görev alan değerli öğretim elemanı arkadaşlarıma ve özellikle bu süreçte bizleri yalnız bırakmayan okulumuzun sevgili öğrencilerine çok teşekkür ederim. Tekrar hepinizi saygıyla selamlıyor, ilçemizin her yönüyle konuşulmasının ilçemiz adına hayırlı olmasını diliyorum.

HER YÖNÜYLE ÇİÇEKDAĞI SEMPOZYUMU
24-26 Kasım 2022, KIRŞEHİR / Çiçekdağı

EVERY ASPECT OF MUCUR SYMPOSIUM
24-26 November 2022 KIRŞEHİR / Çiçekdağı

BİLDİRİLER

NEŞET ERTAŞ TÜRKÜLERİNDEKİ ESKATOLOJİK TEMALARIN FENOMENOLOJİK AÇIDAN ANALİZİ

THE PHENOMENOLOGICAL ANALYSIS OF THE ESCHATOLOGICAL THEMES IN NEŞET ERTAŞ FOLK SONGS

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa TURAL

Kayseri Üniversitesi, Develi İslami İlimler Fakültesi, mustafatural@kayseri.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Ümit Harun AKKAYA

Kayseri Üniversitesi, Develi İslami İlimler Fakültesi, harunakkaya@kayseri.edu.tr

Özet

Halk Edebiyatı hem içerisinde doğduğu toplumdan beslenir hem de o toplumu besler. Gündemi ele alırken vermek istediği mesajı en mükemmel şekilde sunabilmek için toplumun değerlerini ve inanç unsurlarını örgüsüne işler.

Dinî kavramlar genellikle toplumu irşat etmek maksadıyla şiir, ilahi veya hikâye gibi edebi türlerin bünyesinde kullanılır. Ayrıca bu kavramlar günlük yaşama dair konuları veya sevinç, hüzün veya kara sevda gibi duyguları edebi bir üslup çerçevesinde sunarken de kullanılmaktadır. Toplum tarafından hoş karşılanan bu anlatımın özünde dinsel bir nasihat sunmaktan ziyade dinî terimlerle güçlendirilmiş bir duygusal dışa vurum vardır.

Dinler Tarihi açısından dinî sistemlerin pek çok ortak özelliği bulunmaktadır. Bunlardan biri de insanlara nereden geldiklerine ve nereye gittiklerine dair verilen cevaplardır. Bu bağlamda genel olarak dinlerin dünyanın sonu, ölüm ve ardından başlayacak hayata dair verdiği cevapları ifade eden eskatolojik anlatımlar, toplumlar için hem kutsaldır hem de insanın anlam arayışına bir cevaptır.

Eskatolojik anlatımların özünü oluşturan ölüm, kıyamet, ahiret, cennet veya cehennem gibi kavramlar dinî bir mevzu olmanın yanı sıra edebi eserlerde ve hatta günlük yaşamda pek çok kalıp ifade bünyesinde kullanılmaktadır. Kalabalık bir ortamın 'mahşer meydanı gibi' kalıp ifadesiyle betimlenmesi veya bir tabiat harikasının 'cennete' benzetilmesi eskatolojik kavramların kullanılışına birer örnektir.

Merhum Neşet Ertaş pek çok türküsünde anlatıma duygusal yoğunluk katıp ifadeyi güçlendirmek maksadıyla bazı eskatolojik terimleri kullanmıştır. Bu çalışmada, Dinler Tarihi yöntemiyle Neşet Ertaş'ın türkülerindeki eskatolojik temaların tasviri, tasnifi ve fenomenolojik bakış açısıyla tahlili amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Neşet Ertaş, Türkü, Dinler Tarihi, Din Fenomenolojisi, Eskatoloji.*

Abstract

Folk Literature both feeds from the society in which it was born and nourishes that society. It weaves together the values and belief elements of the society in order to present the message it wants to give in the most perfect way while addressing the agenda.

Literary genres such as poetry, hymns or stories written with the aim of enlightening the society contain religious concepts. In addition, these concepts are also used when presenting the subjects of daily life or emotions such as joy, sadness or infatuation within the framework of a literary style. At the core of this narrative, which is welcomed by the society, is an emotional expression reinforced by religious terms rather than offering religious advice.

In terms of the History of Religions, religious systems have many common features. One of them is the answers given to people about where they came from and where they are going. In this context, eschatological narratives, which generally express the answers given by religions about the end of the world, death and the life that will begin after, are both sacred for societies and an answer to the human's search for meaning.

Concepts such as death, apocalypse, afterlife, heaven or hell, which form the essence of eschatological narratives, are used as stereotypes in literary works and daily life as well as being a religious subject. The comparison of a crowded environment to the 'Apocalypse Square' or the comparison of a natural wonder to 'heaven' are examples of the use of eschatological concepts.

The late Neşet Ertaş used some eschatological terms in many of his folk songs in order to strengthen the expression by adding emotional intensity to the expression. In this study, it is aimed to describe, classify and analyze the eschatological themes in Neşet Ertaş's folk songs with the method of History of Religions.

Key Words: *Neşet Ertaş, Folk Song, History of Religions, Phenomenology of Religion, Eschatology.*

1. Giriş

1938 yılında Kırşehir'e bağlı Çiçekdağı'nın Kırtıllar köyünde doğan Neşet Ertaş'ın babası bağlama ustası Muharrem Ertaş, annesi de Kırıkkale'nin Keskin ilçesine bağlı Hacıaliobası köyünden Döne Ertaş'tır. Neşet

Ertaş'ın on iki yaşındayken annesini kaybettiği, babasının 'Arzu' hanımla ikinci evliliğini yaptığı ve Neşet Ertaş'ın bu dönemde keman ve bağlama çalmayı öğrenip babasıyla birlikte düğünlerinde türkü söylediği ifade edilmektedir (Aslıyüce 2009: 308). 1950'li yılların başlarında TRT'de yayımlanan 'Yurttan Sesler' programına katılmış olan Neşet Ertaş, 1957 yılında İstanbul'da ilk kayıtlarını yapmış, 1962'de askerliğini tamamlamıştır. Babasının karşı çıkmasına rağmen evlendiği Leyla hanımdan Döne, Canan ve Hüseyin isminde üç çocuk sahibi olmuştur. 1969'un başında eşinden ayrılmış olan Neşet Ertaş, Almanya konseri dönüşünde yaşadığı trafik kazası sonrası ehliyetsiz araç kullandığı gerekçesiyle Yugoslavya'da üç ay hapis yatmıştır. Almanya yıllarında pek çok kaset çıkaran Neşet Ertaş, Avrupa'da gurbetçilerin bulunduğu şehirlerde konserler vermiştir. 25 Eylül 2012 sabahı İzmir'de yaşamını yitiren Neşet Ertaş'ın naaşı uçakla Ankara'ya oradan da Kırşehir'e taşınmıştır. Kırşehir Bağbaşı Mezarlığı'nda babası Muharrem Ertaş'ın mezarının yanına, babasının ayak ucuna defnedilmiştir (Parlak: 2019: c. 1, s. 182, 204-210, 222-238, 275-280).

Eskatoloji, tarihin sonunu beklemek anlamında kullanılmaktadır. Bireylerin sonunu ifade etmek için 'bireysel eskatoloji', Dünya'nın sonunu ifade etmek için de 'genel eskatoloji' veya 'kozmik eskatoloji' ifadesi kullanılmaktadır (Batuk 2003: 48-49). Bünyesinde bireysel son olan 'ölüm' ile kozmik son olan 'kıyamet' olgularını barından ve genel olarak bir 'son' ifadesi olan eskatoloji, aynı zamanda 'sonun sonrası' konusundan da bahsetmektedir. Sonun sonrasında yaşanacak olan 'ahiret' hayatının nasıl bir öte hayat olduğu ve önceki hayatta yaşanmış olaylar ile öte hayatta yaşanacaklar arasında nasıl bir ilişkinin olduğu gibi konularda eskatoloji bünyesinde yer almaktadır.

Eskatolojik söylemin pek çok ulusta bulunduğu, dinî öğretiler dışında mitolojik anlatılarda veya halk inanışlarında da eskatolojik unsurlara rastlandığı ifade edilmektedir (Bultmann 2006: 29). Dünya hayatındaki kişi ile eskatolojik anlatıların gerçekleşmesinden sonraki kişinin aynı olup olmaması hususunda farklı yaklaşımlar bulunmakla birlikte (Aktürk 2004: 131-132) mitolojinin ifade gücünün sınırlı olmasından dolayı aşkın güçleri ya da olguları soyut olarak anlatma noktasında yetersiz kaldığı ve bu sebeple de soyut olguları analoji yaparak anlattığı ifade edilmektedir. Dolayısıyla mitolojik anlatımlarda; 'gök' ifadesi ile 'cennetin' 'yer altı' ifadesi ile de 'cehennemin' temsil ediliyor oluşu, mitolojide soyut olguların analojik yöntemle anlatılıyor olmasına bağlanmaktadır (Kuşçu 2006: 9).

Halk inanışlarında var olan eskatolojik anlatıların gerçekliği veya gerçekleşebilirliği konusu tartışmaya açık olmakla birlikte neredeyse her toplumda bir kozmik son inancının var olduğu görülmektedir. Hemen her toplumda rastlandığı ifade edilen eskatolojik söylem, kutsal bir olgu olarak din görevlileri veya inançlı insanlar tarafından değerli ve anlamlı görülmekle birlikte eskatolojik kavramlar bunun ötesine geçmiş ve toplumsal iletişimi sağlayan dilin edebi ifadelerinde de kendisine yer edinmiştir. Böylece eskatolojik söylemi kutsal olarak kabul etmeyenler tarafından dahi gündelik hayatın bir parçası olarak kullanılır hale gelmiştir. Yeşilliğin bol olduğu güzel mekânlar cennete benzetilirken aşırı sıcak ortamlar için 'cehennem gibi' ifadesi kullanılır olmuştur. Hesap gününe inanmayanlar dahi aşırı kalabalık ortamları tarif ederken 'mahşeri kalabalık' kalıp ifadesini kullanmaktadırlar. Dolayısıyla eskatolojik olguların inanç boyutu yanında bir de edebi yönü bulunmaktadır.

Halk inanışı da olsa mitolojik anlatı da olsa mutlaka eskatolojik unsurların toplumda bir karşılığı vardır. Dinî metinlerin belirlediği eskatolojik unsurlar ise kutsal olduğuna inanılıyor olması sebebiyle çok daha etkilidirler. Rudolf Otto'nun (1869-1937) ifadesiyle kutsal; insana yaratılmışlık şuuru, kurtuluş inancı, güven ve huzur duygusu veya aşkı hissettiriyor olmasıyla birlikte bünyesinde haşyet ve dehşeti de barındırmaktadır (Otto 2014: 36). Dolayısıyla eskatolojik dini terminolojinin dile taşınmasıyla birlikte bir şekilde bu duyguların aktarımı da gerçekleşmiş olmaktadır.

Türk kültür tarihi bakımından önemli pek çok sosyo-kültürel işlevi yerine getirerek, toplumun özünü oluşturan birçok değerin korunmasına katkı sağladığı ifade edilen Neşet Ertaş (Kaya ve Canbulat, 2018: 149), içinde doğup büyüdüğü halkın duygu, düşünce ve değerlerini geçmişten geleceğe taşıyan bir köprü olarak görülmüştür (Aktaş ve Şimşek 2013: 4). Bu sebeple Neşet Ertaş'ın türkülerinde, dilin bir unsuru olarak ifadeye güç katmak maksadıyla eskatolojik unsurların sıkça kullanıldığı görülmektedir. Bununla birlikte eskatolojik ifadeler kullanılarak dinî öğütlerin verildiği türkülere de rastlanılmaktadır. Neşet Ertaş pek çok

türküsünde insana akıl verildiğini ve bu sebeple insanın hayvandan farklı kılındığı hatırlatmaktadır. Ayrıca dünya hayatının geçici olduğunu hatırlatan Neşet Ertaş, ölümden sonraki hayatta mutlu olmak için ölmeden önce iyi bir insan olarak yaşamanın gerekliliğini vurgulamaktadır.

2. Neşet Ertaş Türkülerindeki Eskatolojik Temaların Tipolojik Tasnifi

Kırşehir yöresinin pek çok türküsü bulunmaktadır. Bu türkülerin sahibi olarak Âşık Sâid, Hacı Taşan, Çekiç Ali ve Muharrem Ertaş gibi isimler zikrediliyor olmasına rağmen eserlerin sayısı ve ulusal temsiliyeti bağlamında Kırşehir yöresi halk müziğinin Neşet Ertaş ile kodlandığı ifade edilmektedir (Yöre 2012: 571). Neşet Ertaş'ın türkü külliyatının yekûnu hakkında farklı rakamlar zikredilmekle birlikte Neşet Ertaş'ın eserlerinin tam sayısını tespit etmenin mümkün olamayacağı ifade edilmektedir (Akman 2006: 303). Neşet Ertaş tarafından okunan türkülerin, dinleyenler üzerinde yoğun bir tesir gücü vardır. Türkülerinin sözlerindeki her bir kelimenin bir hayat felsefesi, bir dünya görüşü, bir kâinat ve insan tasavvuru taşıdığı, Allah'ı idrak etmenin neticesinde sese dönüştüğü, bu sebeple de dinleyenlerin içinde bir yerlere dokunup hayatın bir ânına denk düştüğü ifade edilmektedir (Tokel 2016: 110-113).

Tipolojik açıdan Neşet Ertaş türkülerindeki eskatolojik temaların iki şekilde işlendiği tespit edilmiştir. İlkinde, eskatolojik kavramlar kullanılarak dinî öğütler verilmektedir. İkincisinde ise yaşanılan acı hadiseler türküleştirilirken bu olayların insana hissettirdiği yoğun duygular eskatolojik kavramlarla temsil edilmiştir. Bu bağlamada Neşet Ertaş'ın en çok kullandığı eskatolojik kavram olan 'ölüm' olgusu; birinci tip kullanımında, dinsel bir mesaj vermek maksadıyla dünya hayatının geçiciliğini vurgulamak için kullanılmıştır. İkinci tip kullanımında ise ifadeyi güçlendirmek maksadıyla 'terk edilmek', 'sevdiğinden ayrılmak' veya 'gurbette yaşamak zorunda kalmak' gibi Neşet Ertaş'ın hayatında sıkça karşılaştığı ifade edilen (Balkaya 2013: 124) hadiselerde yaşanılan acıların ölümden de beter olduğunu ifade etmek için eskatolojik kavramlar kullanılmıştır. Ayrıca Neşet Ertaş'ın, 'emanetçi' olarak tanımladığı Azrail'in insanın canı alması ile gerçekleşen ölüm olayını 'fanilik' olgusu olarak işlediği ancak bununla birlikte pek çok türküsünde "*insan* ölür *ama ruhu* ölmez" diyerek ruhun ölümsüzlüğüne de vurgu yaptığı ifade edilmiştir (Sami 2018: 127).

2.1. Eskatolojik Olgular Kullanılarak Dinsel Mesajların Verildiği Türküler

Dinleyicilerine dinî öğütler vererek onların daha iyi insanlar olmasını isteyen Neşet Ertaş, eskatolojik kavramlar arasında en çok 'ölüm' olgusuna türkülerinde yer vermiştir. Ölümün mutlaka geleceğini ve ardından insanların hesaba çekileceğini söyleyen Neşet Ertaş'ın üzerinde çok durduğu bir nokta da insanın akıllı oluşudur. Aklın, insan ile hayvanı birbirinden ayırdığını sıkça vurgulayan Neşet Ertaş, 'Âdem Olup' isimli eserinde bu hususa değinmiş ve öte dünyada Hurilerle eş olmak isteyen insanların akıllarını kullanmak suretiyle hayvanlardan farklı olduklarını kanıtlaması gerektiğini, hayatın bir gün sona ereceğini ve emanet olan can hala bedende iken kişinin insanlığının kıymetini bilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

'İnsanlar Kendini Bilebilseydi' adlı eserinde Neşet Ertaş, herkesin insan olarak doğduğunu ancak insan kalmayı başaramadığını söylemekte ve kendini bilen insanların yaşadığı bir dünyada haksızlıkların ve kavgaların olmayacağını ifade etmektedir. Yabani hayvanların birbirleriyle geçinemediğine dikkat çeken Neşet Ertaş, ahlaklı insanların dünyasının cennet gibi olacağını söylemekte ve yüreğinde hissetmekte olduğu ilahi aşk sayesinde sazını çalabildiğini söylemiştir.

Neşet Ertaş'ın yaşadığımız dünyayı hayvanlar için bir cehennem olarak gördüğü ifade edilmektedir. Zira hayvanlar birbirlerini öldürdükleri için korku ve azap içinde yaşamaktadırlar (Parlak 2019: c. 2, s. 22). Cennette böyle bir şeyin olamayacağını ifade eden Neşet Ertaş, 'Cennette İnsan' isimli eserinde, Bakara suresinin 171. ayetinde "*(Hidayet çağrısına kulak vermeyen) kâfirlerin durumu, sadece* çobanın *bağırıp* çağırmasını *işiten hayvanların durumuna benzer. Çünkü onlar sağırlar, dilsizler ve körlerdir. Bu sebeple düşünmezler.*" şeklinde ifade edilen hakikati, kendi üslubuyla türküsüne taşımıştır. Ayette inanmamakta direnen kişiler kör ve sağır hayvanlara benzetilmektedir. Neşet Ertaş da ancak kendini, kâinatı ve Rabbini bilen insanların kör ve sağır hayvanlardan farklılaşabileceğine vurgu yapmıştır.

CENNETTE İNSAN

"*Gözleri kör değil, kulağı sağır*

Bütün kâinatı bilmekte insan.
Hayvan cehennemde, cezası ağır
Huriler içinde, cennette insan.
Cennettir bu dünya, insan olana
Cehennem de burada, hayvan olana
Gönül Hakk'tır, kıymetini bilene
Onu saygı ile almakta insan.
Temizlenmiş ruhu, ak olmuş iken
Allah'ın katında pak olmuş iken
Ruhu can ile can,
Hakk olmuş iken
Neden başkasına minnette insan?
Şüphesiz Allah'ın gökler ve yerler
Garib'im biliyor; sağırlar, körler
Arayan Mevlâ'sın' bulurmuş derler
Arayıp kendini bulmakta insan.
Tanıyıp kendini bilmekte insan." (Parlak 2019: c. 2, s. 218)

'Dinle Sana Bir Sözüm Var' isimli eserinde Neşet Ertaş, gönül kırmakta ısrar edenleri "İnsan *doğup Hayvan* ölüp *Cehenneme girme gardaş*" diyerek uyarmakta, insanları hor görenlerin bir gün öleceklerine ve daha sonra da hesap vereceklerine dikkat çekerek hiç kimsenin yerilmemesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Bu türküde insanların eşitliğinden bahseden Neşet Ertaş'ın yaklaşım tarzı, bütün insanların aynı atadan geldiğini ifade eden Hucurât suresinin 13. ayeti ile ilişkilendirilmiştir. Ayrıca bu türküde geçen "*Dinle sana bir sözüm var, Kimseyi hor görme gardaş, Kim nasıldır Allah bilir, Kötüleyip yerme gardaş.*" sözleri ile Neşet Ertaş'ın insanların içlerinin bilinemeyeceği ifadesi de "*Allah sizin suretlerinize değil kalplerinize bakar.*" (*Müslim, Birr, 33; İbn Mâce, Zühd, 9*) hadisi ile ilişkilendirilmiştir (Sucu 2013: 834).

Kul hakkıyla öte dünyaya gitmekten korkan Neşet Ertaş, 'Helal Et Hakkını' isimli eserinde ahiret gününün mutlaka geleceğini söyleyerek kadrini kıymetini bilmediklerinden helallik istemekte ve özellikle de anaların hakkının asla ödenemeyeceğine vurgu yaparak cahilliklerinin ve kusurlarının bağışlanmasını dilemektedir.

'İbret Almalı' isimli eserinde, Cennet'in kıymetini bilmeyen insanın dünyaya geldikten sonra da insan olmanın kıymetini bilemediğini söyleyen Neşet Ertaş, "*Hayvandan doğanlar hayvan olurlar. Anadan doğanlar insan olurlar*" diyerek, insanın kendisine bahşedilen aklı kullanması ve ibret alması gerektiğine vurgu yapmıştır. Ölümün bir gün mutlaka geleceğini ve beden ölse de ruhun kalacağını söyleyen Neşet Ertaş, cehennem azabının katlanılamayacak kadar güç olduğunu hatırlatmış ve ölüm gelmeden önce insanın aklını kullanması gerektiğine vurgu yapmıştır.

Neşet Ertaş, fitne fesat çıkarmanın toplumsal zararlarının yanında dinî bir sorumluluğunun da olduğunu hatırlatmaktadır. 'İkilik Noktası' isimli eserinde Yaradan'ın bir olduğunu hatırlatmış ve Allah'ın bütün insanları kardeş olarak yarattığına vurgu yapmıştır. Bu sebeple bütün insanların birbirlerini sevmesi ve sayması gerektiğini söyleyen Neşet Ertaş, insanların birlik ve dirlik içinde çalışıp kendilerinin ve yakınlarının nafakalarını temin etmek için uğraşmaları gerektiğinin önemini hatırlatmıştır.

Neşet Ertaş'ın, Orta Asya'dan Anadolu'ya taşındığı söylenen 'Abdallık' geleneğinin (Güray ve Karadeniz 2019: 77-78), bir başkasına zarar verebilecek her türlü olumsuz davranıştan kaçınmayı merkeze alan anlayışını en güzel şekilde temsil ettiği ifade edilmektedir (Keskin 2014: 100). 'İncitme Canı İncitme' isimli eserinde, yaratılmış her canın bir kalp ile Hakk'a bağlı olduğunu dile getiren Neşet Ertaş, bu geleneğin temel ilkelerini

türkülerine yansıtmıştır. Hiç kimsenin kalbinin kırılmaması gerektiğini, birinin saçının teline dahi zarar verenin mutlaka hesap vermek zorunda kalacağını ve bir gün ölüp gittiğinde ettiğini bulacağını söyleyen Neşet Ertaş, işlediği suçların hesabını verecek her ruhun cehenneme düşmekten korkması gerektiğine vurgu yapmıştır. Ayrıca kendisini ifade eden 'garip' kelimesini (Zengin 2012: 7) sıkça kullanan Neşet Ertaş gariplerin canını yakanların, gariplerin içine ateş atanların, ateşe atılacağını hatırlatmıştır.

Dünya hayatının geçiciliğini pek çok türküsünde dile getiren Neşet Ertaş, 'Neyleyim Yalan Dünya Malı' isimli eserinde, "*Neyleyim yalan dünya malı ziyneti, Akıbeti ölüm olduktan keri*" diyerek, sultan da olsa kişinin öldüğü andan itibaren sahip olduğu her şeyi yitireceğine vurgu yapmış ve dünyalık peşinde koşarken insanın, öte dünyası için hazırlık yapmayı unutmaması gerektiğini hatırlatmıştır.

İbretlik olaylardan bahsederek dünyanın geçiciliğine vurgu yapan Neşet Ertaş, tuz taşıyan katırcıların Şeker Dağı'nda donarak ölmeleri üzerine söylenen 'Şeker Dağı' isimli eserde (Parlak 2019: c.1, s. 94), "*Ağla bacım ağla ben ölüm galan, Güvenme dünyanın ahiri yalan.*" sözleriyle aktarılmaya çalışılan duyguyu, 'Şu Fani Dünyaya Geldim Gidiyom' isimli eserinde işlemiş ve "*Dünya güzeldir belki hoşuna, Değme sakın bela gelir başına, Doğru git gel hele olan işine, Belki sapıtırlar yolundan gönül*" diyerek, dünya hayatındaki lezzetlerin insanı doğruluktan uzaklaştırmaması gerektiğini söylemiş ve bütün dünyalık nimetlerin geçici olduğuna dikkat çekmiştir.

Neşet Ertaş, 'Vay Vay Dünya' isimli türküsünde sevip de kavuşamamanın acısını ölüme benzetmiş ve "*Yalandır bu dünya yalan, Var mıdır muradın alan, Cennet yüzünü görmesin, Sevenlere máni olan*" diyerek, sevenlerin arasına girip onların kavuşmasına engel olanlara yönelik ilencini edebi bir üslup çerçevesinde dile getirmiştir.

'Yalan Dünya' isimli eserinde Neşet Ertaş, "*Ne yemek ne içmek ne tadım kaldı, Garip bülbül gibi feryadım kaldı, Alamadım eyvah muradım kaldı, ben, gidip ellere kalan dünyada*" diyerek, dünya hayatının geçiciliğini dile getirmiştir. Ömrü boyunca doyasıya gülemeyen garibin bir gün yüzünün güleceği yanılgısı ile ümidini yitirmeden ömrünü tüketmesinin anlamsızlığına değinen Neşet Ertaş, dünya hayatının geçiciliğini ifade etmiştir.

Dünya hayatının geçiciliğine vurgu yapan Neşet Ertaş, hayatın anlamını sorgulamış ve düşünmenin önemine değinmiştir. 'Yolcu' isimli türküsünde Neşet Ertaş, "*Merak edip hiçbirini sordun mu? Bunlar neden? nedenini sordun mu?*" diyerek dinleyicisini düşünmeye davet etmiş ve "İnsan ölür ama ruhu ölmez, Bunca mahlukat var hiçbiri gülmez, Cehennem azabı zordur çekilmez." diyerek, bu hayatın öte dünya için yaşanması gereken bir aşama olduğunu söylemiştir. Ayrıca emanet olan can tenden gitmeden inancı ikrar etmenin önemine vurgu yapan Neşet Ertaş, "*Hep yolcuyuz böyle geldik böyle gideriz, Dünya senin vatanın mı yurdun mu?*" diyerek, insanın asıl vatanın öte dünyada olduğunu hatırlatmıştır.

Ölüm olgusunu bazen ayrılık acısını ifade etmek için kullanan Neşet Ertaş, bazen de öte dünyaya göçmeden önce hazırlık yapmanın önemini vurgulamak için türkülerinde işlemiştir. Ayrıca Neşet Ertaş'ın eskatolojik olgulardan 'ölüm' kavramını, bir kişinin ölümünün acısını vurgulamak için kullandığı da olmuştur. Hocası ve babası olan Muharrem Ertaş'ın ve onun yanında yetişen diğer ustaların ölümünün acısını derinden hisseden Neşet Ertaş, hemşehrisi olan halk müziği sanatçısı Hacı Taşan'ın (1930-1983) vefatını, 'Bütün Ahbapları Ansın Adını Taşan Geliyor' isimli türküsünde, "*Bütün ahbaplar ansın adını, Anlayan alırdı onun tadını, Emmisi, dayısı, garip kadını, Döşeyin evleri Hacı geliyor, Bir garip* ölümü *acı geliyor.*" (Parlak 2019: c.2, s. 194) diyerek, anlatmış ve Hacı Taşan'ın insanlığa yaptığı hizmetlerin hayırla anılmasını arzulamıştır.

2.2. Anlatımı Güçlendirmek Maksadıyla Eskatolojik Olguların Kullanıldığı Türküler

Halk ozanı olan Neşet Ertaş hem topluma dinî mesajlar vermiştir hem de dinî terminolojiyi kullanarak duygularını dile getirmiştir. Toplumun sıradan bir ferdi olarak yaşamaya özen gösteren ve 'şöhreti korkulu bir rüya' olarak gören Neşet Ertaş'ın (Akman 2006: 144) 'Niğde Bağları' isimli türküsünde, kendi gurbetini ve hasretini oyun havası şeklinde aktarmış olmasından hareketle onun kendi derdini ve üzüntüsünü dahi hiç kimseyi üzmeden hatta insanları eğlendirerek yansıttığı ifade edilmiştir (Aktaş ve Şimşek 2014: 476). Neşet Ertaş diğer insanların yaşadıkları sevinçleri, üzüntüleri, acıları ve kederleri diğer bütün insanlar gibi yaşamış

ancak bir filozof edasıyla hayatın anlamını sorgulayarak hayat tecrübesinden edindiği duygu ve düşüncelerini ustalıkla kullandığı yalın bir dille türkülerine yansıtmıştır.

Neşet Ertaş, sevdanın ne anlama geldiğini ve kişinin sevdası uğruna nelerden vaz geçebileceğini, sevdiği Leyla Hanım ile bu birlikteliğe karşı çıkan babası Muharrem Ertaş arasında kalmak suretiyle bizzat yaşayarak tecrübe etmiştir. Bu sebeple Neşet Ertaş, 'Açma Zülüflerin' isimli türküsünde "*Azrâil misali yâr canım alırsın, Etme bu cefayı yâr kanlım olursun.*" diyerek, kişinin sevdasından yoksun bırakılmasını ölümle eş tutmuştur. Neşet Ertaş'ın bir diğer sevdası da vatandır. Yurdundan uzakta kalmayı yârinden ayrı kalmak gibi gören ve ölüm acısıyla bir tutan Neşet Ertaş, "*Garibim gurbeti gezdim, Kalem aldım derdim yazdım, Bıktım bu canımdan bezdim, Ölem dedim ölemedim.*" diyerek, sıla hasretini dile getirmiştir. Neşet Ertaş, sevdiğinden ayrı kalmayı veya vatandan uzakta gurbette yaşamak zorunda kalmayı ölüm acısına benzettiği gibi ana baba özlemini de ölüm acısıyla bir tutmuştur. 'Anam Ağlar' isimli türküsünde, "*Anama babama yüzüm kalmadı, Bir su ver demeye sözüm kalmadı, Doktora tabibe lüzum kalmadı, El* çek *tabip el* çek *benim yaramdan,* Ölürüm *kurtulmam ben bu yaramdan.*" diyerek ana baba hasretinin ölümden de beter olduğunu ifade etmiştir.

Neşet Ertaş, 'Ayrılığın Acısını Az mı Çektim' isimli eserinde, "*Dünya denen dar bir camda, Mahkûm oldum ben bir handa, Sensiz olan bu zindanda, Az mı çektim az mı çektim.*" (Parlak 2019: c.2, s. 175) diyerek, ayrılık acısını tarif etmiştir. Ertaş'a göre sevip de kavuşamayan birisi için yeryüzünün tamamı zindan gibidir. Sevdiğinden ayrı kaldığı sürece insan nereye giderse gitsin mahkûm hayatı yaşamaktadır ve böylesi bir hayat ölümden de beterdir. Bu sebeple Neşet Ertaş 'Dünyaya Geleli' isimli türküsünde, "*Bilmiyon mu gözlerinin bakışını, Neden uzak eden bana yakını, Vur sineme yâr aşkının okunu, Bezdim bu canımdan* öldür *ey güzel.*" (Parlak 2019: c.2, s. 203) diyerek, sevgisine karşılık bulamayanın durumunun ölmüşten de beter olduğunu ve yaşaması için bir sebebin kalmadığını ifade etmiştir.

Ayrılık acısını pek çok türküsünde işleyen Neşet Ertaş, 'Bağa Gel Bostana Gel' türküsünde de "*Bağ ayrı bostan ayrı, Olamam dosttan ayrı, İnsanoğlu nasıl yaşar vay vay, Kalsa nefesten ayrı leylim leylim.*" (Parlak 2019: c.2, s. 176) diyerek, sevdiğinden ayrı kalan insanı nefsinden/nefesinden ayrı kalmış birine benzetmektedir. Böylece yârinden ayrı kalan insan hem yeryüzünde var olmayı anlamlı kılan diğer yarısından ayrı kaldığı için kendi yarısını yitirmiş birine benzetilmiştir hem de varlığını sürdürebilmek için ihtiyaç duyduğu nefes alıp vermekten yoksun kalmış birine benzetilmiştir. Dolayısıyla her iki durum da sevdiğinden ayrı kalan kişinin hali ölümü tatmış kişi gibidir. Zira özünün yarısını yitiren bir şey varlığını sürdüremez ve başka bir şeye dönüşür. Varlığını sürdürmek için başka bir şeye muhtaç olan her şey için de aynı durum söz konusudur. İnsanın varlığını sürdürmesi için nefes almaya muhtaç oluşu gibi sevenin de sevdiğine muhtaç olduğunu edebî bir ustalıkla dile getiren Neşet Ertaş, ayrılık acısını eskatolojik bir olgu olan 'ölüm' kavramı ile ilişkilendirerek ifadesini güçlendirmiştir.

Neşet Ertaş, ayrılık acısı yanında pişmanlık duygusunu da ölüm olgusu ile ilişkilendirmiştir. 'Bahçadan Aşıyor' isimli eserinde, "*Karadır gözlerin sürmeli değil, El ele verip de değmeli değil, Fırsat elde iken sarmadım yarı, Öldürmeli beni dövmeli değil.*" diyerek sevdiğine ve sevgisine sahip çıkmayanın pişmanlığını yansıtırken yine ölüm olgusuyla anlatımını güçlendirmiştir.

Ölüm olgusunu bazen yârine hissettiği sevginin büyüklüğünü göstermek için onun yerine kendi canını feda edebileceğini söylemek için kullanan Neşet Ertaş, bazen de kendi ölümünün ardından sevdiğinin hissedeceği üzüntüyü ona anımsatmak suretiyle ifadesini güçlendirmek maksadıyla kullanmıştır. Neşet Ertaş, 'Yâre Gidem' isimli eserinde, "*Saçlarını ben öreyim, Buna dayanmaz yüreğim, Seni vermem Azrail'e, Ben öleyim ben öleyim.*" (Parlak 2019: c.2, s. 259) diyerek, sevdiği için canını feda edebileceğini söyleyerek sevgisinin büyüklüğünü ifade etmeye çalışmıştır. Ölüm olgusunu, muhatabına bir şeyler hissettirerek onda davranış değişikliğinin gerçekleşmesini sağlamak maksadıyla kullanan Neşet Ertaş, 'Niye Çattın Kaşlarını' isimli türküsünde ise "*Ben yandım aşkın nârına, Meyletmem dünya malına,* Ölürsem *ben mezarıma, Gelme gayrı gelme.*" (Parlak 2019: c.2, s. 240) diyerek, kendi ölümünün acısını dile getirmek suretiyle vefasız yârin duygulanmasını ve insafa gelmesini ümit etmiştir.

Ölüm olgusunun ifadeyi güçlendirmek maksadıyla kullanıldığı bir diğer konu da sevdiğine kavuşamadan gerçekleşen ölümün zamansızlığıdır. Neşet Ertaş, "O Yârin Kaşları' isimli eserinde, "*Anadan babadan* öksüz

kalmaya, Gönül razı değil yârsız olmaya, Azrâil gelse canım almaya, Verememcanımı yâr gelmeyince. Çok zamandır haber gelmiyor yârdan, Gönül hali değil efkarda gamda, Pare pare olsam geçemem yardan, Geçemem hiç yardan hiç ölmeyince." (Parlak 2019: c.2, s. 242) diyerek, öksüz ve yetim kalmakla yıkılmasa da yârsız kalmakla yıkılacağını ve bu acıya ölmeden katlanamayacağını ifade etmektedir.

Sevdiğine kavuşamamış olmanın insana hissettirdiği acının ölüme benzetildiği hatta ölümden de beter olduğu konusunun işlendiği pek çok türkü bulunmaktadır. Neşet Ertaş, 'Gör ki Felek' isimli eserinde, "*Garibim gönlüm gamda efkarda, Yüce dağlar perde oldu arada,* Ölürüm kurtulmam ben bu yarada, Dost olan bağlasın karalarımız of of." (Parlak 2019: c.2, s. 217) diyerek, yârine kavuşamayanın çektiği acının ölümle bile nihayete ermeyecek kadar ağır olduğunu ifade ederek eskatolojik bir olgu olan ölümü ve ölüm ötesini kullanmıştır. Böylece hissedilen acının ölmekle dahi tükenmeyeceğini ifade ederek duygunun yoğunluğunu dinleyicisine aktarmıştır.

Neşet Ertaş'a göre sevdiğine kavuşamamanın acısı veya sevdiğine sahip çıkamamış olmanın vermiş olduğu suçluluk duygusu yanında kişinin birisini sevdiğine pişman olması durumu da ölüm acısı gibidir. Kişi sevmiş ama sevilmemişse veya sevdiği için her şeyi feda etmiş fakat vefa görmemiş ise ve bu bir ömür boyu sürmüş ise gençlik ve koca bir ömür boşa geçmiş demektir. Böylesi bir ruh halini, Neşet Ertaş 'Beklerim' isimli eserinde mükemmel bir şekilde dile getirmiştir.

BEKLERİM

"Bu dünyada başka bir şey istemem
Bir gönül alıcı sözü beklerim
Büsbütün bu dünya al senin olsun
Bir tatlı dil güler yüzü beklerim
Bilirim canların yapısı haktır
Başka yerde derdin dermanı yoktur
Her türlü seyreden bakışlar çoktur
Dosta dostça bakan gözü beklerim
Felek çile için şu beni seçmiş
Ömrümün bağına zehirler saçmış
Eyvah garip ömrüm boşuna geçmiş
Daha ben baharı yazı beklerim" (Parlak 2019: c. 2, s. 190)

Neşet Ertaş'ın pek çok türküsünde 'acı çekme' konusu işlenmiştir. Ancak kişinin koca bir ömrü boşa geçirdiğini anladığı an hissettiği hüsran ifade edilirken 'acı çekme' konusunun en yoğun şekilde işlendiği görülmektedir. Bu pişmanlığın verdiği acı diğerlerinden daha yoğundur zira dünyada telafisi olmayan tek şey olan zaman elden gitmiştir ve bir daha da geri gelmeyecektir. Bu duyguyu Neşet Ertaş 'Binbir Hayalınan' isimli eserinde "*Aydost binbir hayalınan geldim anamdan, Doğdum anamdan of of,* Şu *fani dünyaya geldim gidiyom, Muradımı alamadım dünyadan, Derdim çeşmesinden doldum gidiyom, Aydost cahil ömrüm geldi geçti yel gimi, Şad olupta gülmedim el gimi, Yaprağı sararmış gonca gül gimi, Daha fidanıkan soldum gidiyom.*" (Parlak 2019: c.2, s. 185) diyerek dile getirmiştir.

Hayatta aradığını bulamamış olmanın vermiş olduğu pişmanlık duygusunun yansıtıldığı pek çok türküye rastlamak mümkündür. Neşet Ertaş, 1994'te Bayar Müzik'ten çıkan 'Şirin Kırşehir' isimli kasetinde yer alan 'Fani Dünya' isimli eserde, "*Eksilmez başımın karı, Gitmez* ömrümün *efkarı, Geçti* ömrümün *baharı, Bir gonca gül deremedim.*" diyerek, aradığını bulamadan geçen bir ömre hayıflanarak hem aradığını bulamamış olmanın hem de aradığını bulamayacak olmanın acısını dile getirmiştir. Zira aramak için zaman kalmamış, gençlik elden gitmiş ve ömür tükenmiştir.

Aradığını bulamamış olmanın doğurduğu gariplik duygusu ile garipliğin neden olduğu aradığına ulaşamama hali Neşet Ertaş'ta iç içedir. Bu haleti ruhiyenin mükemmel bir şekilde işlendiği 'Garibin Dünyada Yüzü Gülemez' isimli eserde, bir garibin sevdiğine kavuşabilmesinin zorluğu anlatılırken aynı zamanda garibin bu arayışının hüsranla sonuçlanmasının gariplik durumunu arttırdığına da değinilmiştir.

GARİBİN DÜNYADA YÜZÜ GÜLEMEZ

"Garibin dünyada yüzü gülemez
Her zaman işleri zordur garibin
Sever, sever sevdiğini alamaz
Bülbül gibi işi zordur garibin
İniler arı gibi kendinden geçer
Her çiçek bağrına bir yara açar
Bir bina yapsa da çabucak göçer
Böyle kara bahtı vardır garibin
Garibin yüzüne gülen bulunmaz
Gül olsa pazarda alan bulunmaz
Garibin derdinden bilen bulunmaz
Dünyası başına dardır garibin" (Parlak 2019: c. 2, s. 206)

Gariplik halinin sebebini sorgulayan Neşet Ertaş, 'Garipler' isimli eserinde, "*Orda bir garip* ölse, *Garip olanlar ağlar... Garip olmayan bilmez, Gariplerin halinden...* İnsan *geldik dünyaya, Biz niye garip olduk.*" diyerek, gariplik halinin ancak yaşanılarak bilinebileceğine vurgu yapmış ve gariplerin diğer bütün insanlar gibi gariplik duygusundan uzak doğdukları halde yaşadıkları acılar sebebiyle garipleşmiş olduklarına dikkat çekmiştir. Neşet Ertaş 'Geleli Gülmedim Ben Bu Cihana' isimli eserinde, "*Ararım derdime bir* çare *yoktur, Anladım evvelden böyledir taktir*" diyerek, gariplik halini kadere bağlamış ve kaderine razı olmuştur. Karıştığı bir trafik kazası sonrasında yaşamak zorunda olduğu hapislik dönemini de bu çerçevede ele alan Neşet Ertaş, 'Hapishanelerde Güneş Doğmuyor' isimli eserinde, "*Anamdan doğalı garip kalmışım, Acı mapushane aha genç yaşım, Benim zindanlarda ne idi işim, Yok mu hapishane beni arayan, Bu zindanda* ölem *can gardiyan.*" (Parlak 2019: c.2, s. 222) diyerek, hapse atılması sürecinde bir suçu olmadığı halde böyle bir durumla yüzleşmek zorunda kalmasını garipliğine bağlamıştır.

Neşet Ertaş'ın 'keder', 'kader' ve 'ölüm' olgularını 'gariplik' duygusu ile bir arada işlediği 'Hoyratı Âlemde Kadere Boyun' isimli eserinde, "*Hoyratı alemde kadere boyun, Zulmeyledi felek büktürdü bana, Yokluğun yükünü sardı sırtıma,* Çekilmez çileler çektirdi *bana... Garibim dünyada gülmedi yüzüm, Kahretti ağladı her iki gözüm, Kadere, talihe, feleğe sözüm,* Ölmeden *kefenim diktirdi bana.*" (Parlak 2019: c.2, s. 225) diyerek, pek çok sıkıntı çektiğini ve sevdiğinin yokluğunun yükünü taşımaya gücünün yetmediğini söyleyerek yaşayan bir ölü haline geldiğini ifade etmiştir. Aynı temayı işlediği, 'Küstürdün Gönlümü' isimli eserinde de "*Garibim yoldaşım bir kırık sazım, Feleğin elinde yazılmış yazım, Geçti ömrüm daha gülmedi yüzüm, Baharım güz oldu yazım kış oldu.*" diyerek, başlangıç olması gereken baharın yerini sonların (*güz*) aldığını, mutlu olması gereken anların (*yaz*) hüsranla (*kış*) yaşandığını ifade etmektedir.

Yaşadığı hayatta umduğunu bulamayanın elinde kalan tek ey umududur. Hem umduğunu bulamamış hem de ümidini yitirmiş olanın ise hiçbir şeyi kalmamıştır. Bu duyguyu 'Kaldı Yarına' isimli eserinde, "*Felek vurdu acımadan dertle yanan* şu *bağrıma, Bırak bari* ümitlerim *kalsın Allah'ın aşkına, Bir yol gösterin bana kaldım burada bir başıma, Bütün güzel hayallerim kaldı yarına.*" diyerek dinleyicisine aktaran Neşet Ertaş, ümidi kalmayan kişinin acıya katlanmasının da mümkün olamayacağını ifade etmiştir.

Neşet Ertaş, 'cennet', 'cehennem' ve 'ahiret' gibi eskatolojik kavramları da 'ölüm' olgusu kadar çok sık olmasa da pek çok türküsünde, vermek istediği mesajı güçlendirmek maksadıyla kullanmıştır. 'Edalı Gelin' isimli eserinde Neşet Ertaş, "*Bu dünyada eğer sen, Ben ağlarken gülersen, Cennet yüzünü görme hiç,*

Başkasını seversen, edalı gelin." (Parlak 2019: c.2, s. 191) diyerek, sevgisine karşılık bulamayan kişinin ruh halini eserine yansıtmıştır. Böylece sevgisine karşılık vermeyen yâre *'Cennet yüzünü görme'* diyerek, adeta eskatolojik bir ilençte bulunmuştur. Aynı tema, 'Kahveyi Kavuranlar' isimli eserde de görülmektedir. Neşet Ertaş, "*Kahveyi kavuranlar, Dumanın savuranlar, Cennet yüzü görmesin, Seveni ayıranlar.*" (Parlak 2019: c.2, s. 233) diyerek, sevenlerin arasına engeller çıkaranlara beddua etmiş ve cennetten mahrum olmaları temennisiyle eskatolojik bir telinde bulunmuştur.

Sevginin yeryüzünü cennete çevireceğine inanan Neşet Ertaş, sevgisiz bir dünyayı da cehennem ile eş tutmaktadır. Ayrıca sevginin daha ulvi hasletler için bir basamak olduğunu savunan Neşet Ertaş, 'Gel Sevelim' isimli eserinde, "*Bir zaman aşıkken sen de sevmiştin, O anda dünyayı nasıl görmüştün, Sanki cennetin bağına girmiştin, Çokları bu hakkı bilmiyor canım. Aşkın ateşine yandım alıştım, Bu ateş içinde aşkla tanıştım, Doğru mu yanlış mı deyip danıştım, Sevgisiz hak kabul olmuyor canım*" (Parlak 2019: c.2, s. 208) diyerek, sevgi anahtarı ile yeryüzü cennetinin bağına girileceğini ancak aşk ile tanışmak için aşk ateşinde yanmak gerektiğini ifade etmiştir.

Neşet Ertaş, 'Göç Eyleyip Her Dağlarda Yaylanmaz' isimli türküsünde, "İstemem dikeni *güle istemem, Ben o kelamları dile istemem, Cennet-i alayı bile istemem, N'edem iki gönül bir olmayınca. Bir garibim halimi kimse bilemez, Bu derde düşenin yüzü gülemez, Her* çalan *saz* çalar tatlı çalamaz, Yar aşkı bağrında nar olmayınca" (Parlak 2019: c.2, s. 213) diyerek, sevdiğinden ayrı olanın cennette bile mutlu olamayacağını dile getirirken aynı zamanda aşk ateşinde yanmayı da cehennem narında yanmaya benzetmiştir. Böylece 'cennet' ve 'cehennem' gibi eskatolojik kavramları kullanmak suretiyle ifadesini güçlendirmiştir.

'Sevdası olmayanın dünyası boştur' düşüncesini sıkça türkülerinde dile getiren Neşet Ertaş, 'Sevda Olmasaydı' isimli eserinde, "*Sevda olmasaydı da, Gönüle dolmasaydı, Dünya neye yarardı, Güzeli olmasaydı... O yar zülfünü tarar, Gönül yârini arar, Bu dünyada sevmeyenler, Ahrette neye yarar.*" (Parlak 2019: c.2, s. 247) diyerek, eskatolojik kavramları kullanmış ve bu dünyada sevmeyi beceremeyenlerin ne bu dünyada ne de öte dünyada var olmanın anlamını kavrayamayacaklarını ifade etmiştir.

Aynı düşünceyi işlediği 'Sevdayı Çekip de Gönülü Bilen' isimli eserinde de "*Neye yarar sevdadan uzak olan, Yaşayan ölüdür Allah etmesin aman*" diyerek, sevdayı tadamayanları bedenleri nefes alan ancak ruhları ölmüş kişilere benzetmiş ve eserinin devamında "*Kapını* çalmadan ölüm haberi, Sev seveni gözün açık gitmesin aman." diyerek, sevdayı tatmadan ölen kişileri, dünyada yaşaması gerekenleri tamamlayamadığı için gözü açık gidenlere benzetmiştir.

Sonuç

Eskatoloji, zamanın sonunu beklemek veya zamanın sonuna dair bilgiler (ölüm, kıyamet, *ahiret, cennet ve cehennem*) anlamında kullanılmaktadır. İnsanın sonunu ifade etmek için 'bireysel eskatoloji' ifadesi kullanılırken, tüm insanlığın veya kâinatın sonunu ifade etmek için 'genel eskatoloji' veya 'kozmik eskatoloji' terimleri kullanılmaktadır. Neşet Ertaş, eserlerinde hem bireysel eskatolojiyi hem de kozmik eskatolojiyi kullanmıştır.

Neşet Ertaş, eserlerinde 'ölüm', 'ahiret', 'cennet' ve 'cehennem' gibi eskatolojik kavramları kullanırken bazen topluma dinî mesajlar vermiştir. Bazen de hislerinin yoğunluğunu daha iyi ifade edebilmek ve karşısındakine daha iyi hissettirebilmek için eserlerinde bu kavramlara yer vermiştir. Herkesin bir gün öleceğini ancak ölümün bir son olmadığını ve ölümün ardından başlayacak yeni bir hayatta insanların yaşarken yaptıklarının karşılığını bulacaklarını hatırlatan Neşet Ertaş, dinleyicisine gönül kırmadan bir hayat yaşamanın önemini anlatmak istemiştir.

Eskatolojik kavramlardan 'ölüm' olgusunu pek çok eserinde sıkça işleyen Neşet Ertaş, sevdayı tatmayanları 'yaşayan ölülere' benzetmiştir. Sözünün gücünü artırmak için 'ölüm' kavramını sıkça kullanan Neşet Ertaş, sevdiği için ölebileceğini söylemiş ve sevdasına vefasızlık edenlere ölümü hatırlatarak onların insafa gelmesini ümit etmiştir. Dünyada sevdasından ayrı kalmayı ölüme benzeten Neşet Ertaş, sevdasına sahip çıkmamanın pişmanlığını veya sevdiğine pişman olmayı da ölümden beter bir durum olarak tarif etmiştir.

Kaynaklar

Akman, H. (2006). *Gönül Dağında Bir Garip "Neşet Ertaş Kitabı"*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Aktaş, H. ve Şimşek, E. (2013). Kültürel Bir İletişim Biçimi Olarak Türkülerimizde Mutluluk ve Üzüntü Temasının Analizi: Bozkırda Bir Garip Neşet Ertaş Türküleri Örneği. S. Bekki (Ed.), (ss. 3-30). Uluslararası Bozkırın Tezenesi Neşet Ertaş Sempozyumu, sunulmuş bildiri, Ankara: Yalçın Matbaacılık.

Aktaş, H. ve Şimşek, E. (2014). Pozitif Psikoloji Bağlamında Türk Kültüründe Yaşamın Anlamı ve Yaşam Doyumunun Analizi: Neşet Ertaş Türküleri Örneği. *Türk Dünyası Araştırmaları*, (208), 449-480.

Aktürk, E. (2004). *Eskatolojik Açıdan Kişisel Özdeşlik Sorunu*. Ankara: Araştırma Yayınları. Aslıyüce, E. (2009). *Türk Dilinin Başşehri Kırşehir*. İstanbul: Yesevi.

Balkaya, A. (2013). Neşet Ertaş'ta Hayatın Bilgisi. S. Bekki (Ed.), (ss. 121-130). Uluslararası Bozkırın Tezenesi Neşet Ertaş Sempozyumu, sunulmuş bildiri, Ankara: Yalçın.

Batuk, C. (2003). *Tarihin Sonunu Beklemek*. İstanbul: İz Yayıncılık.

Bultmann, R. (2006). *Tarih ve Eskatoloji Sonsuzluğun Mevcudiyeti*. (E. Kuşçu, Çev.). Ankara: Elis Yayınları.

Güray, C. ve Karadeniz, İ. (2019). Horasan'dan Keskin'e Bir Çığlık: Muharrem Ertaş "Kırat Bozlağı'nın Çok Katmanlı Analizi Üzerinden Orta Asya'dan Anadolu'ya Âşıklık Geleneğinin İzini Sürmek". *Millî Folklor*, *31*(122), 76-93.

Kaya, G. ve Canbulat, T. (2018). Hayat Bilgisi Dersi Değerlerinin Öğretiminde Halk Ozanlarının Önemi: Neşet Ertaş Örneği. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, *5*(14), 147- 159.

Keskin, A. (2014). Geleneksel Abdal Müziğinin Temsili Ve Neşet Ertaş. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *7*(34), 99-112.

Kuşçu, E. (2006). *Mitoloji ve Varoluş: Rudolf Bultmann'ın Mitolojiden Arındırma Yöntemi*. Ankara: Elis Yayınları.

Otto, R. (2014). *Kutsal'a Dair*. (S. Ghaffari, Çev.). İstanbul: Altıkırkbeş Yayınları.

Parlak, E. (2019). *Garip Bülbül Neşet Ertaş Hayatı-Sanatı-Eserleri* (C. 1-2). İzmir: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Sami, T. (2018). Âşık Veysel Şatıroğlu, Neşet Ertaş ve Âşık Mahzuni Şerif Eserleriyle Foucault'cu Söylem Analizi Üzerine Bir Çalışma: Yaşam Doyumu ve Ölüm Arzusu Analizi. *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, *4*(7), 116-140.

Sucu, A. Ö. (2013). Neşet Ertaş'ın Şiirlerinde Tasavvufi Manada İnsan-ı Kamil Modeli ve Geleneksel Değerler. S. Bekki (Ed.), (ss. 831-841). Uluslararası Bozkırın Tezenesi Neşet Ertaş Sempozyumu, sunulmuş bildiri, Ankara: Yalçın Matbaacılık.

Tokel, B. B. (2016). Sazın ve Sözün Büyük Ustası: Neşet Ertaş. *Artı90*, (15), 110-113.

Yöre, S. (2012). Kırşehir yöresi halk müziği kültürünün kodları ve temsiliyeti. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, *9*(1), 563-584.

Zengin, G. (2012). Neşet Ertaş Türkülerinde Gariplik Teması. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, *2*(1), 5-9.